

Forycki, Roman

Refleksja z udziału w VI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Toruniu w dniach od 5 do 9 września 1995 r.

Studia Teologiczne 14, 364-365

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wydaje się jednak, że zjazd toruński nie był przygotowany do podjęcia dyskusji na tak fundamentalne zagadnienia, a sami organizatorzy zjazdu też nie zgłaszali takiego zadania. Załącznikiem podjęcia takiej tematyki mogły być pytania zgłoszone przez prof. M. Gogacza na panelu poświęconym blaskom i cieniom szkoły lwowsko-warszawskiej. Profesor pytał dlaczego program szkoły nie obejmuje poza logiką, metodologią, teorią poznania, etyką i historią filozofii np. metafizyki i teodycei? Taki redukcjonizm sprawia, że nauki pomocnicze filozofii stały się samą filozofią. To z kolei prowadzi do dominacji idealizmu w badaniach filozoficznych, do utrzymywania się pozytywizmu, do sprzyjania rozwojowi gnostycyzmu i ostatecznie wprowadza ateizm.

Zjazd filozoficzny w Toruniu ukazał aktualny stan polskiej filozofii. Zaprezentowano duże zróżnicowanie badań filozoficznych i samych środowisk. Można wyrazić nadzieję, że następne zjazdy filozofów podejmą w dyskusjach plenarnych problem zadań samej filozofii.

Ks. Roman Forycki

REFLEKSJA Z UDZIAŁU W VI POLSKIM ZJEŹDZIE FILOZOFICZNYM W TORUNIU W DNIACH OD 5 DO 9 WRZEŚNIA 1995 r.

Uwagi wstępne

1. W mojej wypowiedzi ograniczam się do refleksji nad niektórymi spotkaniami sekcijnymi w Sekcji Filozofii Religii, której przewodniczącym prezydium był ks. bp Bohdan Bejze, a do prezydium wchodził m.in.: Zachariasz Łyko, Dionizy Tanalski, Roman Darowski, Jerzy Ochmann, Karol Tarnowski, Tadeusz Styczeń, Andrzej Semianowski, Zofia Zdybicka, Jan A. Kłoczkowski, Stanisław Ziemiański, Roman Forycki.

2. Szczególnie skoncentruję się na spotkaniach, którym przewodniczyłem.

Ogólna problematyka Sekcji

1. W pewnym sensie wyznaczała ją opcja autorska. Do autorów będących przedmiotem zainteresowania należeli m.in.: Feuerbach, Bierdiajew, Eliade, Eckhart, Platon, Kołakowski, Jan Paweł II.

2. Podejmowano takie problemy, jak: wiara, religia, irreligia, sacrum, profanum, rozłam w chrześcijaństwie, Bóg w filozofii, transcendencja, wolność, tolerancja, zło.

Szczegółowa problematyka spotkań, którym przewodniczyłem i w których uczestniczyłem

1. Referat Radosławy Kuliniak pt. *Wiara a wyobraźnia w „Myślach o śmierci i nieśmiertelności” Ludwika Feuerbacha* ukazał wiarę jako będącą poza wszelkim określeniem i wyobrażeniem. Autorka przedstawiła specyficzną koncepcję wyobra-

źni u Feuerbacha i próbą jej charakterystyki w kategoriach wyobraźni, której rola w ujęciu Feuerbacha ma charakter negatywny (to zdolność zwodząca nas).

2. Ewa Matuszczak w referacie: *Perspektywy historyczne prawosławia według M. Bierdiajewa* próbowała ukazać objawienie religijne jako proces świadomości człowieka i konieczność traktowania go ewolucyjnie. Zdaniem prelegentki tego nie respektuje filozofia ani chrześcijaństwo pojmowane jako instytucja, w której podkreśla się rolę prawa, a nie laski i wolności. Prelegentka podkreślała też różnice zachodzące między prawosławiem a katolicyzmem na korzyść prawosławia. Według niej katolicyzm usprawiedliwia człowieka przez uczynki i przenosi na grunt kościelny sytuacje świata. Określała to jako *manowce papacezaryzmu*. Swoimi określeniami prelegentka uczyła cierpliwości obecnych tam katolików. Z charakterem prowokacyjnym referatu wiązało się bardzo szkolne jego ujęcie, także w kwestii wpływu arystotelizmu i platonizmu na chrześcijaństwo. Z wypowiedzi o arystotelizmie i platonizmie trudno było przypuścić, że autorka zdaje sobie sprawę, czym jest obecność tych kierunków myślowych w chrześcijaństwie. Trudno też przypuścić, aby referowane poglądy podzielał w całości Bierdiajew.

3. Zdzisław Pawlak wygłosił referat na temat „*Homo religiosus*” w koncepcji *Mircei Eliadego*. Było to po prostu przedstawienie Edliadego koncepcji człowieka, według której z człowieczeństwem ściśle wiąże się religia i kryzys religii pociąga za sobą kryzys człowieka. Człowiek pierwotny to człowiek religijny. Człowiek religijny to człowiek realny, który inaczej widzi czas i przestrzeń niż człowiek niereligijny.

4. Roman Forycki podjął temat: *Kilka uwag na temat relacji: filozofia-religia*. Próbował pokazać, jak dalece koncepcja filozofii i koncepcja religii wpływają na pojmowanie ich wzajemnego stosunku. Prelegent pokazał, że w zależności od pojmowania filozofii i religii głosi się pogląd, że filozofia:

- albo jest tożsama z religią
- albo jest nie do pogodzenia z religią
- albo służy do jej uzasadniania lub precyzowania jako rzeczywistość różna, ale komplementarna.

Ogólna ocena prezentowanych referatów i wypowiedzi w dyskusji

1. Poziom naukowy referatów i wypowiedzi był zróżnicowany

- widoczne było, że filozofia nie ograniczająca się do dawnej, oficjalnej, znajduje się dopiero w początkach
- bardziej profesjonalne wystąpienia miały raczej miejsce na spotkaniach plenarnych.

2. Niemniej była to swoista panorama aktualnego myślenia filozoficznego w Polsce, która ma charakter inspirujący do dalszych poszukiwań naukowych.

3. Zjazd po raz pierwszy nie cenzurowany przez państwo stworzył podstawę do uczynienia filozofii płaszczyzną szeroko pojętego dialogu, co rozwijał w swoim referacie m.in. Jerzy Ochman i co miało swój wyraz w dyskusjach kuluarowych zwłaszcza. Niewątpliwą wartością Zjazdu było większe poznanie się wzajemne oraz szansa przenikania w filozofię polską myśli religijnej. W tym sensie swego rodzaju wydarzeniem było przesłanie Ojca Św. Jana Pawła II do Zjazdu, oklaskiwane długo na stojąco.